

Честита Седмица на гората!
2-8 април 2018 г.

Възстановени след пожар гори
в ДГС - Стара Загора
снимка Йордан ДАМЯНОВ

Българска

Издание
на Съюза
на лесовъдите
в България

ГОРА

ISSN 1312-7055

Брой 2 (66), год. XIV, март 2018 г., София 1303, ул. "Антим I" №17

www.bulgarian-foresters.org

e-mail: bggora@abv.bg

Възстановяване на горите в България

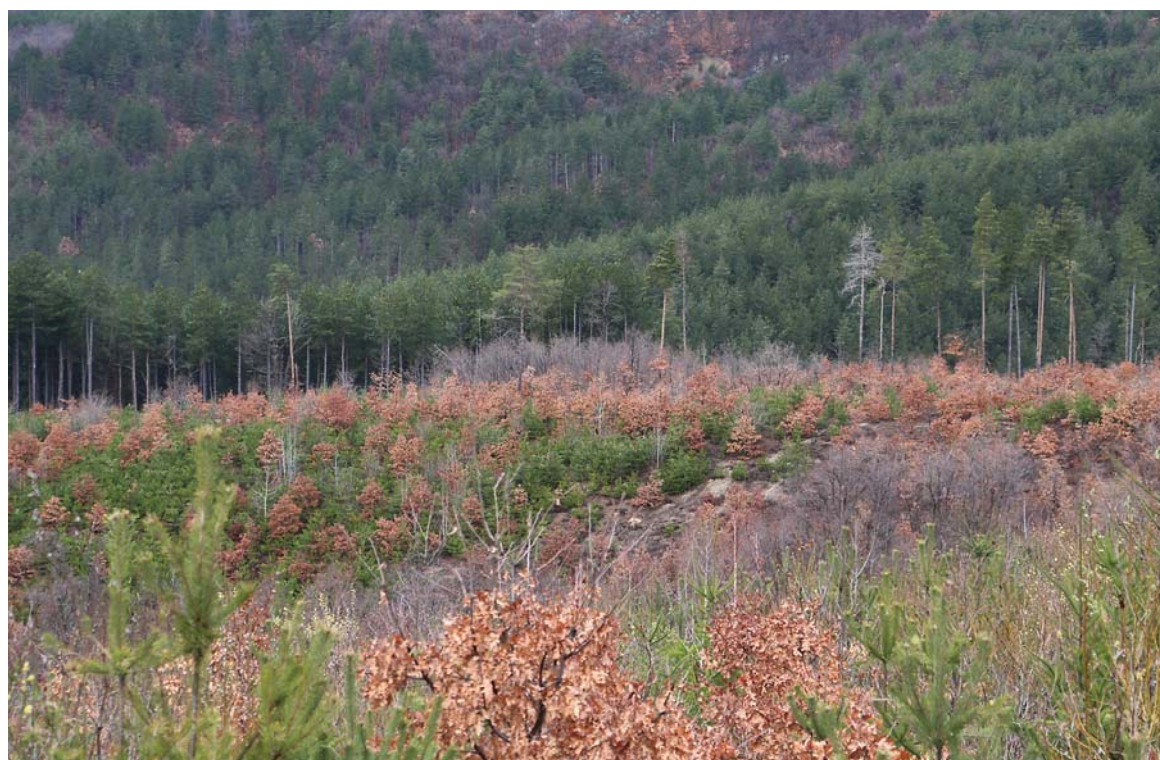
При трансформацията на съхнещите иглолистни култури да се поучим от природата

Сред лесовъдската колегия тече дискусия как да се трансформират съхнещите иглолистни култури в нови, високопродуктивни и устойчиви горски насаждения. Според някои наложителна е тотална смяна на иглолистната растителност, други смятат, че и без лесовъдска намеса ще се реши въпросът. И двете тези крият много неизвестности и рискове.

Горските култури, създадени през последните 50 години, са натрупали огромен запас от дървесина, облагородили са природната среда, укротили са порите и са запазили язовирите от затлачване. Това означава, че създаването на изкуствени горски насаждения и за напред ще е приоритет на горското стопанство. Несъмнено трансформацията изисква както съобразяване с природата, така и с натрупания практически опит на българската лесовъдска колегия.

Анализът на събраната информация за възобновителните процеси в съхнещите култури, показва няколко характерни случая:

- В силно изредени съхнещи иглолистни култури има добро естествено възобновяване. В долния и средния лесорастителен пояс в подраства доминират местни широколистни видове, а на някои места в средния и планинския пояс - иглолистната растителност. В насаждения се формира разнообразен по състав и възраст подраст, което е предпоставка за формирането на устойчиво общество. В този случай се налага само подпомагане на естественото възобновяване и лесовъдски грижи за новото насаждение.

- Естественото възобновяване е изключително слабо или от нежелани нископродуктивни дървесни видове. Това състояние предполага ново залесяване с видове, подходящи за конкретните условия на месторастенето.

- Естественото възобновяване е неравномерно разпределено по освободените площи, което налага подпомагане на наличния подраст и създаване на смесени култури.

- Във водосборите на язовирите и реките, вододайните зони, изложените на силна ерозия склонове и други в състава на новите култури трябва да бъдат включени иглолистни видове, които са с най-добри противоерозионни, естетически и рекреационни качества.

- В курортните и крайселските гори, както и в рекреационните зони насоката на трансформация трябва да бъде създаване на смесени, разновъзрастни култури и насаждения.

Разбира се, в новите култури и насаждения ще наме-

рят място и много медоносни видове, но това не трябва да става на всяка цена. През 1994 г. осезаемите промени в климата наложиха да се търсят нови видове за залесяване като различните кедри например. По този повод бе издадено и специално Окръжно на Комитета по горите към Министерския съвет. Българската практика показва, че различните видове кедри се развиват доста успешно у нас, а създадените от тях култури са в по-добро състояние от черноборовите култури при същите месторастения. Към момента няма данни за съхнене и загиване от биотични или абиотични фактори на създаваните през годините кедрови култури както чисти, така и смесени с други дървесни видове. В тази връзка е добре да се направи по-обстойно и научнообосновано изследване за кедрите, както и за бялата акация - двата дървесни вида, доказали своята устойчивост при нашите условия повече от 150 години. Необходимо е да се

ревизират условията на зоните по Европейската екологична мрежа "Натура 2000" по отношение на забраните за залесяване с тези "чужди" дървесни видове. От историята е известно, че т.нар. Кендрийски игри, които се играли под храма на Аполон, сегашният Младешки хълм на Пловдив, са кръстени на името на кедра, дървесен вид, който тогава е покривал околностите и не е бил "чуждоземен" дървесен вид.

Без съмнение трансформирането на съхнещите култури изисква отлично познаване на изискванията на дървесните видове и растежните условия на дадените месторастения, както и диференциран подход към всеки отделен случай. В това отношение в страната има натрупана адекватна лесовъдска практика и на експертите трябва да бъде дадена възможност да взимат обосновани лесовъдски решения.

Доц. д-р Янчо НАЙДЕНОВ
Инж. Никола КАВАРДЖИКОВ

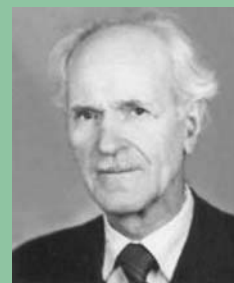
Лесовъдите от ДГС - Смолян, срещу стихията

На стр. 5

Изявени лесовъди

Инж. Атанас Раденски - с гората в сърцето

На стр. 6

75 години Природен парк „Златни пясъци“

Зелената огърлица на Варна

На стр. 8

Пред Седмицата на гората

Предстои Седмицата на гората - този чудесен горски празник, превърнал се в символ на професионална гордост за българския лесовъд, в повод за признание към всички труженици, дали частица от своя живот в името на горското дело. Празник като този е наш истински български празник, посветен на залесяването, отглеждането и опазването на гората, което ни изпълва и с огромно желание да направим нашите гори по-богати, по-здрави и по-полезни. Тази година ще го отбележим за 94-ти път.

Седмицата на гората е част от голямата традиция, съхранила уважението и загрижеността на народа към гората, и затова той така ревностно я пази и милее за нея. През тези дни отново ще се говори и пише за важността и значението на горите, за състоянието и проблемите на нашето горско стопанство, за грижите, така необходими за подобряване на родното горско дело. И, разбира се, това ще бъде Празникът на залесяването, отпразнуван за първи път в далечната 1925 година.

Горите в нашата страна са богатство за народа и държавата ни, те са неизчерпаем източник за материално и духовно благополучие на нацията. И затова всеки трябва да опознае българската гора, да стане неин приятел и защитник. За да се постигне всичко това, Седмицата на гората не трябва да остане само една единствена седмодневка, посветена на българския лес. Тя трябва да бъде начало на всекидневна и всеобща дейност за запазване, възстановяване и разумно използване на горското ни богатство. Трябва да направим така, че дните на тази празнична Седмица да станат дни на залесяването и умение в работата на всички, най-вече на цялата лесовъдска колегия, в полза на гората. Седмицата е и повод за размисъл и самооценка, за стремеж към усъвършенстване на работата в горите. По традиция Седмицата на гората е повик да се даде материален израз на чувствата и обичта към гората, да се отправят призови за залесяване, за създаване на нови гори и за повече грижи към тях.

Така всички, които участват в този празник, не само ще ценят и пазят гората, но ще ценят и уважават труда на горския работник и служител. Създаването на нови гори поражда и утвърждава, особено в подрастващото поколение, любов към гората и стремеж към нейното запазване. Залесяването и отглеждането на нови гори открай време е дело благородно, защото е в полза на живота. Нека се постареем да възродим отколешната традиция за масово участие в залесителната дейност там, където това е нужно и не търпи отлагане.

И нека не забравяме, че горите са богатство за всяка страна, а горското стопанство - мерило за нейната култура.

Възстановяване на горите в България

Гората е динамична, постоянно променяща се във времето система

В класическата екология и учението за горските екосистеми гората се разглежда като динамична, постоянно променяща се във времето система. Това в значителна степен важи за изкуствените горски екосистеми (горските култури), които са създадени при екстремни растежни условия, особено извън ареала на разпространение на съставлящите ги видове. В резултат на растежа и развитието си горските култури и насаждения непрекъснато променят своите количествени и качествени показатели.

Вследствие на настъпилите негативни промени в абиотични и биотични фактори и с увеличаването на възрастта изкуствените иглолистни гори до 1000 м н.в. претърпяха сериозни изменения в състоянието и структурата си и изпаднаха във влажен и температурен стрес. Съвсем естествено в тях започна процесът на разграждането и назря необходимостта от тяхното трансформиране в качествено нови системи. Засегнатите държавни горски територии в страната в обхвата на шестте държавни предприятия възлизат на 31 800 ха, с общ обем 320 2551м³ стоя-

ща маса. Трябва да се отбележи, че южната част на страната, в която попада и територията на ЮЦДП - Смолян, поради специфичността на климата, по-голямата лесистост и наличните обширни иглолистни култури има по-голям проблем със състоянието и стопанисването на тези гори, като обемът на засегнатите площи е 92 % от посочените за цялата страна.

Във връзка с тези данни и действителното състояние на иглолистните култури и насаждения могат да се обособят две групи насаждения, най-често срещани на терена - с пълноти от 0.1 до 0.7, в лошо състояние, и над 0.7. Разделянето на насажденията е с цел определяне на насоката на стопанисването, бъдещото им развитие и мероприятията, които ще се извеждат в тях.

Културите и насажденията с пълноти от 0.1 до 0.7, с иглолистен бело- и черноборов дървостой (майчин) в хетерогенна структура и състояние на втория етаж могат да са:

- с наличие на естествен подраст от иглолистни и/или широколистни (издънкови) видове;

- без наличие на естест-

вен подраст, но със заглушаващи и чимообразуващи ливадни треви, къпина, поветица;

- без наличие на естествен подраст, но с мъртва горска постилка и части от основната скала.

Тези насажденията са с нарушени средообразуващи, водоохранни и дърводобивни функции, като лесовъдската намеса в тях е крайно необходима. Действието на лесовъдите не трябва да бъдат еднозначни и шаблонни, а лесокултурните мероприятия да се провеждат в синхрон с действителното състояние на всяко едно отделно насаждение и в съответствие с конкретните растежни условия.

При теренните обследвания се установи, че естественото възобновяване има стихийен характер. Липсата на едър рогат добитък и кози в планинските райони оказва благоприятно влияние на естествения иглолистен и най-вече на широколистния подраст. За успешното развитие на насажденията с естествен подраст ще бъде необходимо да се полагат грижи. Естественият издънков и семенен дъбов подраст се ха-

рактеризира с пролетен прираст, като при силно осветляване се развива и летният прираст. В същото време, след като се развие летният прираст, дъбовият подраст е силно податлив на нападение от брашнестата мана, която нанася най-големи щети и задържа растежа на фиданките. За постигане на добри резултати във връзка с естественото възобновяване и плавното трансформиране на засегнатите култури в естествени насаждения е необходима оценка за годността на наличния подраст във всеки отделен случай.

В насажденията без наличен естествен подраст, но със зачимяване с тревни видове и къпина се налага да се пристъпи към изрязване и почистване на площите от нежеланите видове. След това трябва да се премине към залесяване с подходящи видове, като най-добре е делът на залесяването с широколистни да бъде по-голям и да се търси възможност за създаване на смесени насаждения като най-продуктивни и устойчиви на неблагоприятното въздействие на биотичните и абиотичните фактори.

Добрата лесовъдска

практика показва, че при залесяване с дъбов жълт е препоръчително то да се извършва главно наесен и по-рядко напролет, като пролетното се прилага при изравняне и изсяждане на жълта от гризачите и глиганите и при измръзване на жълтите през зимата. Опитът показва, че за отблъскване на глиганите с успех може да се прилага репелентът "Вам порокол".

Следващата стъпка е набавяне на качествен жълт и правилното му съхранение.

Върху бедни и силно влошени месторастения, стръмни ерозирали терени и буферните зони във водосборите на язовирите залесяването с иглолистни видове не трябва да се изоставя, но с предимство да се използва черният бор като вид с по-голяма пластичност. Трябва да се имат предвид и гъстите на залесяването.

При добро естествено възобновяване с иглолистни видове не бива да се преминава към трансформирането на културите, а да се положат грижи за укрепване на наличния подраст и регулиране на неговата пълнота.

За насажденията без естествен подраст, но налична

мъртва горска постилка, върху терени с каменливи, плитчици и сухи почви с излязла на повърхността основна скала е необходимо изкуствено залесяване и то главно с иглолистни видове. Залесяването трябва да се извършва с фиданки със защитна коренова система. Съпътстващата растителност ще са келявият габър, мъждрянът, махалекката, люлякът и други.

При така очертаната сложност на състоянието на иглолистните култури е необходимо съставянето на комисии от представители на централните управления на държавните предприятия, които да дадат насока за стопанисване на всяко едно насаждение с пълноти от 0.1 до 0.7. При изготвянето на лесоустройствените програми проектантите също да дават насоки за бъдещото стопанисване на културите и насажденията във влошено състояние. Именно държавните предприятия като стопанисващи тези горски територии са заинтересовани за подобряване на състоянието им.

Инж. Здравко БАКАЛОВ
главен експерт в ЮЦДП - Смолян

Климатични условия и възобновяване на гори от бял бор в Рила

От иглолистните гори с естествено разпространение у нас белоборовите екосистеми заемат обширни пространства, особено по планински склонове с южна експозиция. Горите на *Pinus sylvestris* L. с естествен произход са най-добре представени в Родопите, Рила и Пирин. Климатичните условия в нашите планини варират поради наличието на вертикална зоналност.

За възобновяването на естествени белоборови гори са направени проучвания в стационара "Васил Серафимов" на Института за гората при БАН, който се намира в района на ДГС - Якоруда. Разположен е по южните склонове на Рила, в планински климатичен район на Преходно-континенталната климатична подобласт. Основан е през 1961 г. за комплексни изследвания в белоборови гори. В стационара са извършвани проучвания в естествена среда за структурата и функционирането на типа "свежа до суха белоорова гора", включително и за динамиката на лесовъзобновителни процеси. Климатичните параметри на средата са от съществено значение за възобновяването на горите. На 1550 м н.в. са установени

климатични показатели и се посочва годишна сума на валежите 759.7 мм, с максимум през зимата 257.8 мм и минимално овлажняване през есента. Средногодишната температура на въздуха е определена на 5.1°C, а продължителността на вегетационния период е около 115 дена (Раев, 1983, 1997).

Възобновяването на гори от бял бор е проучвано в различни райони на Рила, което е отразено в предишни наши разработки (Stoyanova, 2012; Стоянова, 1997, 2014). Тук правим обобщаване на някои резултати и сравняване на получени данни за възобновяването в две белоорови насаждения от типа "свежа до суха белоорова гора" в стационара "Васил Серафимов". Това са различни по възраст, естествени по произход насаждения, съответно средновъзрастно и зряло при експозиция на терена юг-югозапад. Въз основа на данни от направеното пълно клупиране на дървостойа в опитни площи изчисленият среден диаметър за средновъзрастното насаждение е 25.6 см, а за зрялото насаждение - 32.1 сантиметра. Съпоставено със зрялото насаждение, в средновъзрастното има по-голя-

мо количество дървета на хектар, характеризира се с по-висока склопеност на короните и по-слаб достъп на светлина до ниската растителност в екосистемата. В състава на дървостойа на изследваните белоорови гори много рядко се срещат единични стари дървета от смърч или ела.

За всяко от двете насаждения е определена численост на подраста и данните показват по-голямо количество подраст в зрялото насаждение. За видовия състав на подраста е установено, че възобновителният етаж е формиран главно с подраст от смърч и значително по-малко от ела. В зрялата гора е намерен единичен дъбов подраст, което може да се обясни с ролята на животни за пренасяне на дъбови жълди под склопа на белия бор. Подраст от бял бор се среща рядко и то само в зрялото насаждение, но при неговата граница с голяма поляна. В двете насаждения доминира подрастът от смърч и липсва подрастът от бял бор под склопа на гората.

В зрялото насаждение смърчовият подраст е в по-добро състояние и неговата численост е по-голяма от

подраста от смърч в средновъзрастната белоорова гора. По-малката склопеност на зрялото насаждение влияе върху качеството и количеството на смърчовия подраст и има значение за увеличаване на неговото участие във видовия състав на възобновителния етаж. По-ниската склопеност е предпоставка и за развитие на по-обилен видове приземен фитоценоз. Смърчовият подраст в зрялата гора е с по-добър прираст по височина от подрастът от смърч в средновъзрастното насаждение.

В средновъзрастната белоорова гора смърчовият подраст е потиснат и има по-малка жизненост. Преобладават засъхващи в различна степен или загиващи индивиди от смърчов подраст. Самоизреждането на смърчовия подраст в по-млада възраст е по-силно изразено при средновъзрастното насаждение в сравнение със зрялото.

Наблюденията показват, че при условията на средновъзрастното белоорово насаждение, което е с по-голяма склопеност, по-възрастният смърчов подраст има по-малки размери и прираст и се характеризира с по-лоши качества, отколкото в

зрялото насаждение. Освен това, количеството на смърчови понизи и едногодишен подраст от смърч е по-малко, отколкото при елата в средновъзрастната гора, което подчертава екологичната особеност на елата (*Abies alba*) като по-сенкоиздръжлив вид от смърча (*Picea abies*).

В зрялата белоорова гора има сравнително по-богато видово разнообразие на горската растителност. В количествен аспект извършените проучвания показват по-добър възобновителен потенциал при зрялото насаждение спрямо средновъзрастното. Резултатите сочат относително по-добра възобновителна способност за смърча в зрялата белоорова гора. В насажденията от типа "свежа до суха белоорова гора" може да има временна двуетажност на видове с контрастни биоecологични свойства като бял бор и смърч, но смяната между тези два вида е типична на свежи и влажни месторастения и сравнително богати почви.

Изследваните белоорови гори са широко разпространени в южната част на Рила, където климатичните условия се характеризират с по-малко валежи и по-продължителни безвалежни периоди, отколкото по северните склонове на планината. Лесовъзобновителните процеси са повлияни от много фактори, от които климатичните параметри на средата са определящи за начало на вегетацията, за растежа и развитието на подраста.

При съвременните климатични условия е важно да се изучават процесите на настаняване и развитие на дървесни видове под склопа на белоорови гори, което има значение за природосъобразното ползване и опазване на горските екосистеми. Може да се направи препоръка за разширяване на екологичните изследвания върху сегашното състояние и възобновяване на горите. Те биха били полезни за установяване на нивото на промени в състоянието на горски насаждения във връзка с оценка на тяхното развитие и прогнозиране на бъдещи изменения.

Доц. д-р Надежда
СТОЯНОВА

Възстановяване на горите в България

Увредените горски територии в ДГС - Крумовград - предизвикателство и първостепенна задача

Държавното горско стопанство се намира в централната част на Източните Родопи, Кърджалийска област. Територията му е разположена върху разнообразни терени и това създава условия за голямо разнообразие в горскорастителното райониране на стопанството. Горската растителност е представена от четири основни групи култури и насаждения: издънкови предимно от зимен дъб, благун, цер, бук, габър, липи, храсти глог, дрян, трънка, шипка, смрадлика; нискостъблени от акация, обикновен габър; широколистни високостъблени, формирани от бук, дъб, трепетлика, явор, кестен; иглолистни култури от бял и черен бор. На територията на стопанството не се срещат естествени иглолистни насаждения.

В района на ДГС - Крумовград, в продължение на столетия естествените горски насаждения са изсичани поголовно, без да се ползват грижи за тяхното възобновяване. Така горите са от-

стъпили място на обезлесени големи площи, със силно изразени ерозионни процеси. Още през 30-те години на XX в. започват първите противоерозионни залесявания, а от 50-те до края на 70-те години на века се извършва мащабно залесяване с иглолистни видове, в резултат на което негативните последици от ерозията са сведени до минимум.

През 80-90-те г. на миналия век програмата за създаване на иглолистни култури продължава и нови иглолистни култури заемат мястото на реконструирани издънкови насаждения. В първите 20-25 г. от своето създаване те показват изключителен растеж и прираст по височина и диаметър. В резултат на интензивната залесителна дейност на територията на стопанството са създадени и се стопанисват 12 432 ха иглолистни и други култури. Основни дървесни видове, използвани при създаването им, са белият бор (7147 ха, средна възраст 42 г. към

2017 г., среден запас 242 м³ и среден прираст 624 м³/ха при турнус 80 години) и черният бор (4492 ха, средна възраст 43 г. към 2017 г., среден запас 243 м³ и среден прираст 5.87 м/ха при турнус 80 години).

Тези дървесни видове участват и в състава на смесени иглолистни и широколистни-иглолистни култури. Залесявано е още и с акация, червен и зимен дъб, зелена дугласка и други. На места в залесяванията са включвани и атласки кедър, смърч, явор, чинар и други, които са показали сравнително добър растеж и задоволително здравословно състояние.

Засушаванията в края на XX и началото на XXI в., придружени от повишаване на въздушната температура, падането на екстремни валежи от сняг и напредналата възраст на културите, довеждат до общо влошаване на здравословното им състояние в страната, включително и в района на ДГС - Крумовград. Първите сериозни увреждания датират от

март 2015 година. В резултат на природните бедствия - снеговал и снеголом, проявили се на 7 и 8 март 2015 г., в стопанството върху значими площи има пострадали насаждения, като основно са засегнати иглолистните култури. Пораженията обхващат главно пояса 200-600 м н.в., като най-увредени са насажденията върху северните склонове, микропониженията и крайпътните залесявания. Наличието на големи количества паднала дървесна маса създаде предпоставки за масовата (каламитна) проява на биотични въздействия на корояди и горски градинар, установени през 2016-2017 година. След силната градушка, поразила дендроценозите през август, октомври и ноември 2017 г., е констатирана и гъбата *Shaeropsis sapinea* на площ 99.8 ха със силно и 549 ха със слабо нападение. Обемът пострадалата дървесина възлезе на над 300 000 м³ стояща маса.

Непосредствено след тези природни бедствия и

появилите се биотични повреди започва инвентаризацията на засегнатите култури и насаждения и създаването на регистър на увредените територии, като в него са отразени и наличие или отсъствие на подраст, изцяло възобновени площи, година на освобождаване на площта. Това дава възможност залесителната дейност, трансформацията на увредените територии и възобновяването на горите да бъдат правилно планирани и насочени. Съгласно добрата българска лесовъдска практика и оценявайки конкретната ситуация, през 2015 г., веднага след природното бедствие, ръководството на стопанството спира редовните сечи на иглолистна дървесина и преминава само към извеждането на санитарните сечи. Предприети са мерки за ограничаване на нападенията от корояди и подобряване на санитарното състояние на горите с въвеждане на план-програма в съответствие със съставения регистър на

увредените култури и насаждения.

През 2016, 2017 и началото на 2018 г. са предприети мерки приоритетно да се усвоява дървесина, увредена от природни бедствия, съхнене и корояди. Това дава възможност да се увеличи броят на фирмите, добиващи дървесина в стопанството, като за 2015 г. са усвоени 37 857 м³ пострадала дървесина, за 2016 г. - 72 306 м³, и за 2017 г. - 56 345 м³, или общо 166 508 куб. метра. В годишен план за 2018 г. в иглолистните насаждения са заложени само санитарни и принудителни сечи.

При обследване на освободените след сечта увредени култури е установено, че в някои от тях има належащ естествен подраст и 57.1 ха голи площи са оставени за естествено възобновяване, като 5.6 ха от тях са вече тригодишни, 14.1 ха - двегодишни, и 37.4 ха - едногодишни насаждения.

(На стр. 4)

Опит и практика

Контейнерно производство на фиданки в Македония

Първите фиданки със закрыта коренова система са произведени в глинени саксии през XIX в. за залесяване на карстовите терени в страните от Средиземноморието. Масовото прилагане на фиданки за залесяване, отгледани в съдове, започва през 70-те години на миналия век в Скандинавските страни, Канада, САЩ, Русия. По това време са патентовани много марки контейнери, произведени от различни материали (твърда или мека пластмаса, хартия, полиетилен, отпадъчен текстил или хартия, торфено-целулозни смеси, метал). Обемът им варира от няколко десетки куб. см до няколко литра и са с различни форми.

Масовото използване на фиданки със закрыта коренова система се дължи на многобройните им предимства пред класически произведените. Най-същественият от тях е, че производството на фиданки в контейнери се концентрира на по-малка площ в сравнение с класическите разсадници. Например за 1 млн. едногодишни фиданки в контейнери с диаметър 4 см е необходима площ около 1500-2000 м², докато при класическото производство - около 2500-3000 кв. метра. Производството на посадъчен материал в контейнери не зависи от качеството на почвата в раз-

садника, тъй като разсадът се отглежда в специален субстрат (торфена или друга хранителна смес). Технологичният процес на контейнерното фиданкопроизводство е почти напълно автоматизиран. Производството на стандартни фиданки в контейнери става за един вегетационен сезон, а при класическия начин - за две или повече години, в зависимост от дървесния вид.

Кореновата система на контейнерните фиданки е по-богата, а самите корени са защитени от плевелите през производствения процес и при по-нататъшната манипулация с тях. При класическите фиданки корените се разкъсват при изваждане от почвата, тяхната физиологичноактивна маса намалява и част от нея се губи, подложени са след това и на стрес. След засаждане на терена фиданките със закрыта коренова система на практика не прекратяват жизнените си процеси и не страдат от "биологичен шок", т.е. не изпитват стрес от пресаждането, и могат веднага да продължат развитието си в естествена почва. Класически произведените фиданки, поради загуба на тънките корени, след засаждането страдат от нарушаването на водния и хранителния баланс до регенериране на новите корени. Процесът на успешното

прихващане е по-дълъг или по-кратък, в зависимост от конкретното месторастение, влажността на почвата, размера на фиданките. По тази причина културите, създадени с фиданки с открыта коренова система, имат по-нисък процент на прихващане и преживяване.

Периодът на залесяване с контейнерни фиданки е по-продължителен, сравнено с класическия, който е ограничен от вегетационния сезон. За засаждането на фиданките със закрыта коренова система, произведени в различни контейнери, са изработени специални садила, които подобряват и поевтиняват работата по залесяването с тях.

Предимства на контейнерните фиданки ги налагат като приоритетни за залесяване на огрошни площи и при различни почвено-климатични растежни условия. Изборът на тип контейнер се предопределя предимно от търговски или икономически съображения, а не от биологичните характеристики на дървесните видове.

След първоначалната "еуфория" се оказа, че понякога, поради формата, размера или материала, от който са произведени контейнерите, се стига до аномалии в развитието на корените на фиданките, а след това и до преждевременното им изсъхване, лошо развитие,

силно отслабване и влошаване на жизнеността на културите. В някои страни тези явления придобиват масов характер. Неуспехите разкриват и някои отрицателни страни на посадъчния материал, произведен по този начин. В зависимост от вида, формата, материала и размера на контейнера корените на фиданките се деформират в различна степен. Това става най-вече при използването на твърдите пластмасови контейнери с кръгло сечение, цилиндрична форма и гладка вътрешност. Деформациите на корените по време на производствения процес се повишават, ако се удължи времето за развитие на фиданките в контейнерите, но може да се получи и допълнително в резултат на неправилно засаждане и почвени условия. Сега практиката разполага с контейнери, при които деформациите на корените са снижени до допустимото ниво.

Като недостатък на контейнерното производство се посочват и големите инвестиционни разходи в инфраструктурата, оборудването и консумативите (торф, торове и защита, разходи за контейнери, ако не са за многократна употреба).

В Република Македония производството на фиданки в контейнери започва от 1974 г. с въвеждането на по-

луавтоматична линия за пълнене на контейнери, поссяване и покриване на семната. През 1977 г. е патентован и македонски контейнер от твърда пластмаса - "Jugosad" (Multipo), под формата на патрон, с височина 10 см, горен диаметър 3.8 см, долен - 1.2 см, и обем 75 см³, събрани като "пчелна пита" с 60 клетки. В много по-малък мащаб и за кратък период са използвани и други видове контейнери от твърда пластмаса.

Вносът на контейнери "Raperpro", които имат еднократна употреба, става все по-проблематичен, поради което през 90-те години на миналия век е патентован контейнер "SiSet" от местни суровини (картон - сив пластир) с размери на една клетка 4.2x3.8x8 см, но и той е само за еднократна употреба. Впоследствие в Македония в разсадниково производство се налага контейнерът "Jugosad", който е за многократна употреба. Залесяването с фиданки със закрыта коренова система у нас се практикува повече от 40 години и с такъв посадъчен материал са създадени 30 % от общата залесена площ.

В средата на 80-те години на XX в. поради констатираните деформации на корените в специализираната научна общественост започна полемика за годността на

системата "Jugosad" за производство на фиданки за залесяване. Имаше прогнози, че млади култури, създадени с фиданки по този способ, на възраст 6-10 години ще започнат да съхнат. Няколко години се извършваха изследвания на култури от различни дървесни видове на възраст до 20 години, създадени с фиданки в контейнерите "Jugosad" и "Raperpro" и по класическия метод.

Проучванията показаха, че коренови деформации се констатирали при всички видове фиданки. Бяха описани първични деформации, получени вследствие на развитието на кореновата система в двата вида контейнери, и вторични деформации в резултат на неправилното засаждане и почвените условия както при контейнерните, така и при класическите фиданки. Анализът на резултатите показва, че развитието и жизнеността на културите зависят главно от начина и качеството на засаждане и условията на месторастенето.

Днес предприятието "Македонски гори" разполага с 3 добре оборудвани разсадника за контейнерно производство от типа "Jugosad" с общ капацитет близо 10 млн. фиданки годишно.

Проф. д-р Дина КОЛЕВСКА
Шумарски факултет - Скопие

Съюзен живот

Общо събрание на Съюза на лесовъдите в България

На 7 март в София се проведе Общо събрание на Съюза на лесовъдите в България, участие в което взеха 32 от общо 48 делегати.

Събранието бе открито от председателя на СЛБ проф. Иван Палигоров при дневен ред, приет от заседанието на Управителния съвет на Съюза на 7 декември 2017 г. и

обявен във в. "Българска гора" (бр. 1 от 2018 г.).

Проф. Иван Палигоров представи отчетния доклад за дейността на Съюза за периода април 2017-март 2018 година. Председателят на СЛБ постави на обсъждане важни въпроси, свързани с дейността на Съюза през отчетния период. Обърна внимание на

злободневните проблеми в дейността на лесовъдската колегия - съхненето на иглолистните култури и закъснялата намеса в отглеждането на иглолистните гори, особено в долния лесорастителен пояс, усъвършенстване на нормативната уредба в горите, налагащите се промени в Закона за лова, използването

на дървесната биомаса за енергия, ниското равнище на заплащане в горския сектор и необходимостта от повишаването му, усилията за създаване на самостоятелно горско ведомство чрез изменение на Закона за горите, безпринципното уволняване на горски служители, усъвършенстването на квалификацията на

кадрите, работещи в горите, по-нататъшното издигане на авторитета на СЛБ и защита на професионализма в горското ведомство.

Отчетния доклад бе приет единодушно.

Приет бе и отчетът за изпълнение на бюджета за миналата година, както и новият бюджет за 2018 година.

Обсъдени бяха и организационни въпроси.

Наред с другите решения, приети от делегатите на Общото събрание, бе и за участието в организацията на състезанието за най-добър секач, както и във формирането на националния отбор за това състезание.

Инж. Боян БОЯДЖИЕВ

Възстановяване на горите в България

Увредените горски територии в ДГС - Крумовград - предизвикателство и първостепенна задача

(От стр. 3)

По-голяма част от голите площи в засегнатите територии са от няколко декара, като между тях има и единични дървета и наличие на добро или много добро възобновяване на иглолистните култури. Това дава основание да очакваме тези площи да се възобновят естествено, като към настоящия момент се наблюдава жизнен подраст в състав: зимен дъб, благуи, черен и бял бор. В преобладаващите засегнати култури пострадалата дървесина е от 10 до 25 % от запаса, което няма да се отрази негативно на насажденията в дългосрочен план, но налага допълнителни лесовъдски грижи като извеждане на отгледните сечи, поддържане на фитосанитарен минимум и други.

Анализирайки сегашния и бъдещия състав на горските култури се установява, че в бъдеще участието на белия бор ще намалява поради това, че голяма част от кул-

турите с негово участие са създадени на типични букови и дъбови месторастения и в тях естествено ще настъпи процес на трансформирането в букови и дъбови насаждения. Черният бор се очаква да увеличи минимално участието си и то най-вече върху бедни, сухи и ерозирали месторастения.

Екологичните условия предразполагат образуване на дъбови гори, като лимитиращ фактор за естествено възобновяване остава недостатъчното количество на валежите през летния период. Това предизвикателство пред колектива на ДГС - Крумовград, изисква повече целенасочена дейност към подпомагане на процесите на естественото възобновяване на наличните дъбове, включително и чрез допълнително внасяне на посадъчен материал.

Инж. Светослав ЧОЛАКОВ
директор на ДГС - Крумовград
Инж. Неделчо ДИМИТРОВ
заместник-директор

Наличие на подраст от иглолистни в отд. 229, "а"

Наличието на едри широколистни фиданки е признак на природосъобразна естествена трансформация на иглолистните култури в дъбово насаждение

Подраст от иглолистни и широколистни видове в отд. 274, "з"

Добро естествено възобновяване и необходимост само от подпомагане

Годишнини

Инж. Димо ДРЕБОВ
на 80 години

Роден е на 08.02.1938 г. в с. Добромирка, Габровска област. Завършва Горския техникум във Велинград. През 1972 г. се дипломира във ВЛТИ като инженер по горско стопанство.

От 1961 до 1991 г. е на работа в Горско стопанство - Плачковци, където в продължение на 20 години е негов директор. След това е заместник-директор на

ГС - Габрово.

Инж. Димо Дребов има значителен принос за постигнатите високи резултати в горскостопанската дейност, механизмирането на процесите в дърводобива и строежа на горски пътища в горските стопанства, където служи всеотдайно до пенсионирането си през 2000 година.

Инж. Никола БОНЧЕВ
на 80 години

Роден е на 10.02.1938 г. в Правец, Софийска област. ВЛТИ, специалност "Горско стопанство", завършва през 1966 година.

След дипломирането си постъпва на работа в Горско стопанство - Кости.

От 1970 г. е директор на ДЛС "Витиня", а от 1991 г. до пенсионирането си през 1998 г. е зам. главен директор на РДГ - София.

Инж. Бончев е изтъкнат

специалист в областта на ловното стопанство, с огромен принос в неговото успешно развитие и осигуряването му с ловни бази. Под негово ръководство са построени много горски пътища, административни сгради и представителни ловни домове. Участва активно в решаването на проблемите на ловното стопанство за увеличаване на популациите на дивеча у нас.

Инж. Райна ИГНАТОВА
на 75 години

Родена е на 09.02.1943 г. в Козлодуй, Врачанска област. Дипломира се през 1967 г. във ВЛТИ, специалност "Горско стопанство". Работа започва в "Агролеспроект" в Пловдив, като проектант и основател на филиала. Участва като проектант в изготвянето на десет лесоустройствени проекта.

От 1975 г. до пенсионирането си през 1998 г. рабо-

ти в РУГ (РДГ) - Пловдив, където последователно е плановик, главен инженер по контролна дейност, експерт по залесяване и борба с ерозията, главен специалист по икономически въпроси.

Инж. Игнатова е позната като отлично подготвен лесовъд, с високи професионални постижения в областта на горското стопанство.

Възстановяване на горите в България

Опит в трансформацията на съхнещите
иглолистни култури в СЦДП - Габрово

Първите сериозни увреждания в горските екосистеми в района на Северноцентралното държавно предприятие - Габрово, датират още от началото на XX в. и се характеризират с активни процеси на съхнене в резултат на влажностния и температурния стрес в някои иглолистни култури. Десетилетие по-късно, през март 2013 г., знакови за българското лесовъдство култури на териториите на Държавните горски стопанства в Буйновци, Болярка, гр. Елена, Плачковци, Габрово и ДЛС "Росица" бяха сериозно увредени от ветровал и ветролом. Наличието на значими количества паднала дървесна маса създава предпоставки за масовата (калитетна) проява на биотични въздействия от корояди, които са установени през 2014-2017 година.

Данните от лесопатологичните обследвания в периода 2016-2017 г. показват, че увредените иглолистни гори на територията на СЦДП - Габрово, са 936.8 ха, с обем 110 196 м³ дървесина (стояща маса). Засегнати са 5 % от площта на иглолистните гори, или 0.4 % от общата площ на горите на територията на Предприятието, основно на територията на 6 териториални поделения - Буйновци, Болярка, Севлиево, Габрово, Плачковци и Росица. От корояди са нападнати 607.4 ха, или 65 % от площта на увредените го-

ри, като силно засегнати са 425.5 хектара. От абиотични фактори (снеговал и снеготоп, ветровал и ветролом, пожар) са засегнати 290.9 ха, или 31 % от площта на увредените гори, като в силна степен - 76 хектара.

Увредената иглолистна дървесина е в рамките на ежегодно реализираната от предприятието - около 100 000 м³ лежача маса. Ползването от отгледни сечи е намалено до минимум и с предимство се усвоява увредената дървесина. Темповете на работата са нормални, съобразени с необходимостта от спешно усвояване на част от насажденията.

Успоредно с това започна и възобновяване на изсъхналите иглолистни култури и адекватното им трансформиране в широколистни или смесени насаждения. Анализът на базата на те-

ренните обследвания показва, че според растежните условия в дол-

ния и средния лесорастителен пояс в подраства доминират местни широколистни видове, а в планинския - иглолистната растителност. В този случай се налага само подпомагане на естественото възобновяване и лесовъдски грижи за оптимизиране на състава и плътността на новото насаждение. Данните показват, че от 12 329 дка изсъхнали иглолистни култури в 12 302 дка има добро естествено възобновяване и те са оставени за естествено трансформиране в смесени насаждения.

Същевременно през същия период там, където естествено възобновяване е изключително слабо или от нежелани нископродуктивни дървесни видове, съгласно добрата наша практика, се пристъпва към ново залесяване. Извършените залесява-

ния върху освободени след санитарни и принудителни сечи възлизат към началото на 2018 г. на 1591 декара.

Натрупаният с времето опит по създаване на интензивни горски култури показва, че при правилния избор на типа месторастение, адекватната технология за създаване и отглеждане на културите и избора на дървесния вид, съобразно конкретните растежни условия, създадените култури имат висока продуктивност и устойчивост. Пример за това, са създадените култури от зелена дуглазка в с. Николаево, на територията на ДГС - Горна Оряховица (сн.1). Надморската височина е 350 м., наклон - 6°. Културите са с обща площ 8.1 ха и на възраст 40 години имат средна височина 20 м, среден диаметър - 26 см, запас на хектар - 430 м³, и са в добро санитарно състояние (сн.2).

Инж. Мила СТОЯНОВА
експерт в СЦДП - Габрово

Годишнини

Инж. Атанас
БЕЛИЧИНОВ
на 75 години

Роден е на 24.02.1943 г. във Велинград. Завършва ВЛТИ, специалност "Горско стопанство", през 1968 година. Работа започва като началник на ГТУ в Горско стопанство - м. Беглика.

От 1971 до 1976 г. е началник на отдел "Стопанисване на горите" в Горскопромишления комбинат - Велинград, след което последова-

телно е зам.-директор и директор на ГС - Селище.

От 1995 г. до пенсионирането си е зам.-директор на УОГС - Юндола.

Инж. Атанас Беличинов е изявен лесовъд, доказал се професионалист, с голям принос в успешното стопанисване на горите във Велинградския регион.

Инж. Михаил
МИХАЙЛОВ
на 70 години

Роден е на 26.02.1948 г. в Благоевград. Висше образование получава във ВЛТИ, специалност "Горско стопанство", през 1974 година. Започва работа като началник на ГТУ в ГС - Рилски манастир. От 1980 до 1996 г. е преподавател в Центъра за следдипломна квалификация в Боровец. През 2000 г. е назначен за директор на Природ-

ния парк "Рилски манастир", а от 2004 г. до пенсионирането си през 2011 г. работи в РДГ - Благоевград.

Инж. Михайлов е изявен лесовъд, работил активно през цялата си служба в полза на българската гора. Автор е на книгите "Горите на Благоевградска област" и "Осемдесет години ГС - Кресна".

Инж. Мумко
КОМИТОВ
на 70 години

Роден е на 04.03.1948 г. в с. Кутела, Смолянска област. Дипломира се във ВЛТИ, специалност "Горско стопанство", през 1972 година.

Целият трудов път на инж. Комитов преминава в Горското стопанство в Славейно, на което в продължение на 20 г. до пенсионира-

нето си през 2011 г. е директор.

Инж. Комитов, отлично подготвен лесовъд и ръководител, влага всички сили за правилното стопанисване и опазване на горите. Под негово ръководство са създадени и отгледани хиляди декари нови гори.

Лесовъдите от ДГС - Смолян, срещу стихията

На 18 януари, четвъртък, незапомнен ураганен вятър връхлита Смолян. Зима е, но силата на вятъра над 100 км в час не се "връзва" дори със сезона. Жителите на града са притеснени за жилищата и за живота си, но само лесовъдите знаят, че такъв ураган е страшен и за гората. Още през деня те с тревога виждат как по билото на м. Амзово, южно над Смолян, дърветата започват да падат като клечки, на групи и редове. Хубавата гора, красотата и въздухът на града, семенната база, насажденията с висок запас, отглеждани от лесовъди поне 60 години, изчезва (сн. 1).

На другия ден върхарите на м. Амзово, доскоро с красив зелен венец от гора, осъхват с два-три, оцелели по чудо, бора. А по пътя за с. Турян няма как да се тръгне - платното е заринато от пречупени иглолистни.

Още на 19 януари служителите на ДГС - Смолян, са на пътя и за един ден го отварят за автомобили. Засегнатата от урагана площ в държавните горски територии възлиза на 276 ха, инвентаризираната в първите два дена повалена дървесина

е 62 902 м³ (стояща маса). Нужни са още няколко дена, за да може РДГ - Смолян, да издаде план-извлеченията, в които е включена дървесина с общ обем 61 838 куб. метра. А тъй като и процедурата по отдаване на обектите с повалената от

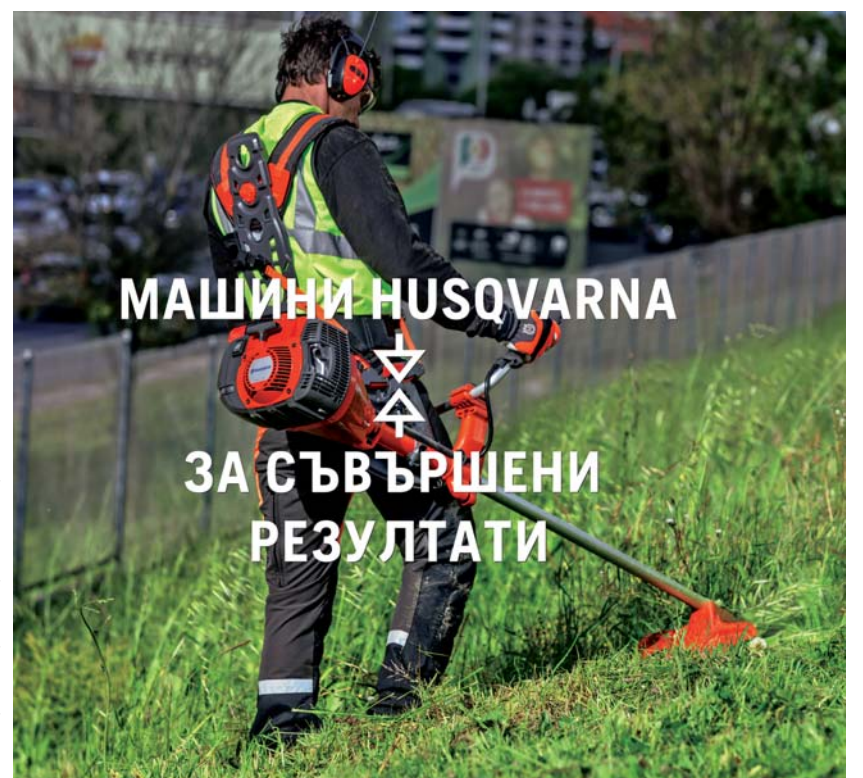
урагана дървесина не се отдава, а се провежда на 7

февруари, 46 647 м³ са отдадени за добив на 21 фирми-изпълнители.

В последвалата бърза и качествена работа на повечето от фирмите видяхме добра организация и взаимодействие, което имат помежду си регионалните горски институции - РДГ - Смолян, ЮЦДП, РИОСВ. Една от фирмите е монтирала наскоро закупената от нея мобилна въжена линия, чиято производителност стига над 200 м³ дървесина дневно (сн. 2).

Директорът на ДГС - Смолян, инж. Станко Делиячев (сн. 3) споделя, че количествата засегната от ветролома дървесина се равняват на повече от два годишни лесосечни фонда на стопанството. Но е убеден, че благодарение на създадената вече практика по овладяване на природното бедствие от 2015 г. в други поделения на Южноцентралното държавно предприятие, и в ДГС - Смолян, ще се справят с последствията от стихията.

Светлана ИВАНОВА

МАШИНИ HUSQVARNA
ЗА СЪВЪРШЕНИ
РЕЗУЛТАТИ

Husqvarna

АГРОЛАНД-БЪЛГАРИЯ АД, София 1700, ул. "8-ми декември" 13, тел. 024 666 910
info@agroland.eu
www.husqvarna.bg

Поглед в историята

Залесяванията с акация в България и резултатите днес

Едни от първите масови залесявания у нас, от начало на 50-те години на XX в., са извършени за борбата с почвената ерозия. Работата бе организирана и провеждана от горските стопанства, които осигуряват посадъчния материал и ръководството на залесителните дейности. В създаването на нови гори широко е участието на обществеността по места - ученици, членове на отделните организации, ловци, пчелари, служители. Точно по това време за противоерозионните залесявания, главно на деретата и около населените места, се използва масово бялата акация. В много от най-опасните поройни дерета се строят технико-укрепителни съоръжения. В резултат ерозията в тези места е спряна.

Известно е, че бялата акация е внесен у нас от Северна Америка дървесен вид. Той е сравнително бързорастящ, кореновата му система спира почвената ерозия, а дървесината му е устойчива на гниене. Освен източник на

дървесина и средство за борба с ерозията залесените площи с акация се оказват много добър помощник в развитието на пчеларството у нас. Всичко това предопределя голямото разпространение на вида в нашата страна.

Около 80-те години на миналия век се пристъпва към залесяване на големи площи с акация не само с противоерозионни, но и с дървопроизводствени цели,

като годишно се създават по 500 000-600 000 декара. Около 20 %, или 100 000 дка, са залесени не само с акация, но и с други медоносни дървесни видове - липа, гледичия. В резултат на тези залесявания, главно в Северна и Североизточна България, върху големи площи са създадени акациеви и липови комплекси и насаждения с обща площ 800 000 декара. В тази дейност, макар че се създава базата за развитието на пчеларството, горското ведомство не включва пчеларската общност.

През 80-те години на XX в. подобни масови залесявания, главно с акация, бяха извършени също и в Унгария, когато се създават гори в т.нар. Унгарска пуста. В това дело усилията на лесовъдската колегия и на пчеларските дейци са обединени. Много скоро се вижда ползата от тези насаждения за получаването

на висококачествен мед. Поради относително краткия цъфтеж на акацията (около 10 дена) унгарските генетици получават задачата да създадат ранно-, средно- и късноцъфтящи сортове. Създават се също т.нар. унгарска акация като ценен медоносен вид и сортът с право и високо стъбло с много добри дървопроизводствени качества. В резултат на големите залесявания с акация Унгария, наред с дървопроизводството, постига голям напредък в пчеларството и сега е на първо място по производство и износ в Европа на акациев мед.

По същото време нашите специалисти проявяват интерес към тази полезна дейност. Доц. Желяз Дончев от ВЛТИ организира внос на посадъчен материал от различни сортове унгарска акация. Създава с тях опитни площи с цел да се пристъпи към използването на тази акация с ценни дървопроизводствени и медоносни качества и у нас.

Промените в страната

спират тази дейност. Спрени са и ежегодните залесявания с акация, включително и унгарската, като се създават само по няколко хиляди декара акациеви насаждения в цялата страна. В около 100 разсадника, в които дотогава се произвеждат милиони фиданки акация, производството също е прекратено.

В България са създадени 17 млн. дка нови гори. Сега от тях, поради развиващия се и нарастващ процес на съхнене, са освободени повече от 1 млн. декара. На дневен ред е големият въпрос каква ще е съдбата на тези площи. Ако ще се залесяват, то с какви дървесни видове? В настоящата ситуация съвсем логично е да се предложи, след съответна компетентна лесовъдска преценка, разбира се, да се определят и площите за създаване на насажденията от акация, липа, гледичия и други медоносни видове.

Проф. д-р Георги
ЦАНКОВ

Изявени лесовъди

Инж. Атанас Раденски - с гората в сърцето

В историята на нашето горско стопанство са вплетени съдбите на поколения български лесовъди, които със своите знания, умения, професионализъм и всеотдайност запазиха и преобработиха българската гора и природата и оставиха ярка следа в общественото съзнание.

В продължение на десетилетия българската лесовъдска колегия доказва, че нейните членове са в състояние да защитават, стопанисват и умножават зеленото богатство на страната. В тази насока важна роля играят натрупаните знания, опитът и стремежът за утвърждаването на приемственост в професията. Именно тези фактори намериха реалните си измерения в дейностите по изменение на площта, вида, състоянието и запаса на нашите гори, във възстановяването и умножаването на средообразуващите и рекреационните им функции, укротяването на пороите, залесяването на милиони декари голи и опорени планински склонове.

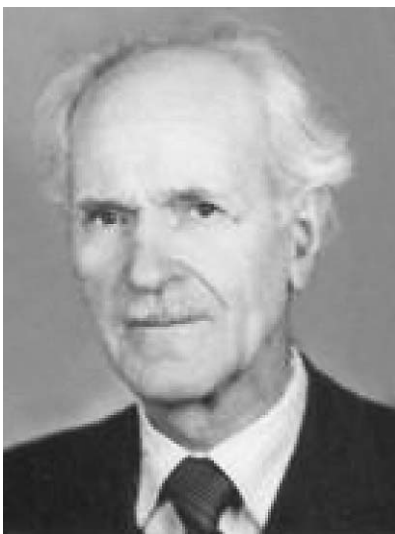
Постигнатото е основание за гордост и израз на достойно изпълнен дълг на лесовъдската колегия към българското общество. Тези впечатляващи резултати са резултат на всеотдайния труд на поколения български лесовъди от науката и практиката и не трябва да позволим да потънат в забвение. Водейки се от това, в „Българска гора“ в поредица от очерци ще представя изявени лесовъди не само като специалисти, но и като личности, работили с любов към своята професия.

Миналата година се навършиха 95 години от рождението на инж. Атанас Ангелов Раденски - един от изявените лесовъди, работили в Пазарджишкия регион. Той е роден на 30 август 1922 г. в с. Павелско, Смолянско. Завършва лесовъдство в Агрономо-лесовъдния факултет на Софийския университет през 1948 година.

Професионалният път на инж. Атанас Раденски започва през 1949 г. в Черногорското лесничество, което на следващата година преминава към лесничеството в м. Беглика и младият лесовъд е преназначен за началник на горско-техническия участък - Черна. Тук той създава добра организация в дърводобива. Като лесовъд Раденски обръща особено внимание на възстановяването на горите след сечите - извършват се подпомагане на естественото възобновяване или залесяване на стотици декари горски култури.

През 1951 г. е назначен за референт-ръководител (началник) на ГТУ - м. Беглика, а през 1952 г. става директор на Горското стопанство - Лисичево, Девинско, в което по това време се водят големи залесителни дейности и годишно се създават не по-малко от 2000 дка нови гори.

Благодарение на добрата си професионална подготовка, пословичното си трудолюбие и любовта си към знанията, инж. Раденски изразва като много добър ръководител. Той намира време не само за всекидневните задължения, но и за внедряване на редица новости при подготовка (проектиране и маркиране) на лесосечения и смолодобивния фонд. Обръща особено внимание на семейбирането, производството на качествен фиданки за залесяване, почвоподготовката, за да може залесяването не само да стигне плановите количества, а да бъде ус-

пешното начало за бъдещите гори. Отглеждането на млади култури и насаждения никога не е пренебрегвано. Оценявайки важността на разсадниците за успеха в залесяването и смятайки, че производството на фиданки в тях е огледало за работата на директора и стопанството, през 1955 г. инж. Раденски създава горски разсадник.

През есента на 1958 г. инж. Атанас Раденски е назначен за началник на Бойковския горско-технически участък на Горското стопанство - Пловдив, в който отново проявява присъщите му организационни качества.

От 1962 г. инж. Раденски работи последователно в „Паркстрой“ - Пловдив, и в отдел „Земеустройство“ на Окръжния народен съвет - Пловдив. Известно време е главен инженер в Горското стопанство в м. Снежана. След това работи като ръководител на разсадника на Окръжното пътно управление - Пазарджик, който се намира край с. Мокрище, главен инженер на Горското стопанство - Кричим.

През 1967 г. постъпва в Горкостопанския комбинат - Пазарджик, където завежда отдел „Техническа безопасност на труда“ до 1971 година. Инж. Раденски, имайки богат практически опит на терена, полага много усилия условията на работата на горските работници да се подобрят, а безопасността на труда да се следи стриктно. Внедряването на нова за времето техника и подобрени технологии в дърводобива и залесяването също го вълнуват.

1971 е годината, в която в нашата страна се създават районните инспекции по горите. Инж. Раденски като добре подготвен и изявен лесовъд е назначен за инспектор в Районната инспекция по горите и опазване на природната среда - Пазарджик, където всеотдайно работи до пенсионирането си през 1982 година.

Изключително подреден човек, с чувство

за отговорност, с желание да споделя своя професионален и житейски опит, през целият си съзнателен живот Атанас Раденски води подробен дневник. Тези записки лягат в основата на двете му книги, които написва и издава през последните десетилетия на XX век. Написаното от него е не само професионалната му биография. То е и разказ за живота на лесовъдската колегия и страната по времето, когато той работи - 50-80-те г. на века.

Първата си книга - „Защитени природни обекти в Пазарджишко“ (1988), Атанас Раденски посвещава на описаните и регистрирани от него в Министерството по опазване на околната среда природни забележителности в района на Пазарджик. Втората му книга - „Българската гора“, е резултат на дългогодишния му труд, посветен на великото богатство на България. Това е увлекателен разказ за време, когато държавата е гледала майчински на българската природа и на българските гори. Същевременно книгата е завършен научен труд, който разглежда гората не само като източник на дървесина, но и като специфична природна екосистема, която трябва да се пази и възстановява. В монографията ясно се откроява тезата, че в тези дейности водеща е ролята на лесовъдите.

Не по-малко интересна е и родовата му хроника, озаглавена „От Павелско до Америка: живот в спомени“, която е издадена през 2014 г., след кончината на Атанас Раденски (1997 г.). Книгата е написана също на базата на водения от инж. Раденски личен дневник. В нея по особен начин се преплитат фактите от родословието на автора, личният му живот и професионалната атмосфера на лесовъдските делници. Това не е учудващо, защото гората е била в сърцето на това поколение лесовъди и съдбите им приличат по всеотдайност към горската кауза.

Янчо НАЙДЕНОВ

IN MEMORIAM

На 23 януари почина инж. Никола Димитров Сталев.

Роден е на 23.01.1922 г. в с. Патриарх Евтимово, Пловдивска област.

Завършва висше лесовъдско образование през 1952 г. в Лесотехнически факултет на Селскостопанската академия - София.

Започва работа като главен инженер в Горскопромишленото стопанство - с. Михал-

ци, Смолянско. От 1953 до 1956 г. е главен инженер в ГПС - Мугла, още една година е началник на ГТУ „Бяла черква“ в ГС - Пловдив. През 1957-1960 г. работи в Градския народен съвет на Пловдив.

През 1960 г. постъпва в Горскостопанския комбинат - Пловдив, където е началник-отдел „Дърводобив“, завеждащ-сектор „Охрана на горите“. От 1979 до 1983 г., когато се пенсионира, е на обществена работа в ГСК - Пловдив.

За постигнатите успехи е награждаван с „Орден на труда“ - златен.

Поклон пред светлата му памет!

На 1 март почина инж. Христо Станчев Томовски.

Роден е на 21.02.1954 г. в с. Борино, Смолянска област. ВЛТИ завършва през 1977 година. Работи една година като зам.-председател на Общински съвет в с. Борино.

От 1980 до 1984 г. е директор на ГС - Борино.

В ЛЗС - Пловдив, постъпва през 1984 г.

като началник-отдел, след това е главен експерт. От 2002 до 2015 г. е директор на Лесозащитната станция в Пловдив, а до кончината си е заместник-директор. Инж. Томовски има съществен дял в многобройните лесопатологични обследвания, извеждането на лесозащитни мероприятия и поддържането в добро здравословно състояние на горите в района на действието на Станцията.

Автор е на редица публикации по лесозащита и има голям принос в проучвания на короядите в България.

Поклон пред светлата му памет!

На 8 февруари почина Васил Бечев Василев.

Роден е в Смолян на 27.10.1924 г., където завършва гимназия. След отбиване на военната си служба и завършен курс за счетоводители през 1946 г. започва работа в горскопроизводителната кооперация „Острица“ като книжоводител, а 1948 г. е главен счетоводител.

През 1950 г. се премества в Пловдив, работи като счетоводител и едновременно учи право в Софийския университет, но се дипломира във Висшия икономически институт, специалност „Икономика на промишлеността“.

Със създаването на Горскостопанския комбинат в Пловдив през 1971 г. Васил Бечев е назначен за икономически директор. През периода, в който работи на тази длъжност, е направено много за подобряване на условията на труд и отход на работещите в системата на ГСК - Пловдив - механизация в дърводобива и увеличаване на машинно-тракторния парк, построяване на ремонтната работилница, ремонт и ново строителство в базите за отход, печеливш селскостопански сектор и странична дейност със значителни приходи.

Васил Бечев е дядото на прочутия ни цигулар Васко Василев и самият той е запомнен като всеотдаен и обичлив човек, който никога не пропускаше да зарадва хората с песен.

Поклон пред светлата му памет!

Нови книги

Д-р Дико Патонов. *Странджанската боровинка (Vaccinium arctostaphylos L.) в Природен*

парк „Странджа“. Бургас, 2017 г., 133 стр.

Авторът започва книгата си със спомен. Той е за деня от 1990 г., в който с колежата Димитров в района на Руденово - Патрона най-накрая попадат на нещо, което е търсено поне от началото на 60-те години на XX век - странджанската боровинка. И от този ден съвременната история на символичния за Странджа вид тепърва започва.

Д-р инж. Дико Патонов си постави и изпълни с тази книга амбициозната задача

въз основа на материалите от проучванията на различни автори върху горите, климата, почвите и проведени свои наблюдения да даде по-подробна характеристика на горите във високата част на Странджа и разпределението на вечнозелени и листопадни храсти като странджанската боровинка.

Изданието - плод на дългогодишни проучвания, е подредено в 9 глави и предлага, събрана на едно място, много пълна и компетентна информация за този уникален за нашата природа вид.

ЮРИДИЧЕСКА КОНСУЛТАЦИЯ

Нови моменти в реда по отпускането и изплащането на обезщетението за безработица (в сила от 01.01.2018 г.)

Редът за отпускане и изплащане на паричните обезщетения за безработица е регламентиран в Раздел III и Раздел IV от глава четвърта „Обезщетения“ на Кодекса за социално осигуряване (КСО) и в Наредбата за отпускане и изплащане на паричните обезщетения за безработица (НОИПОБ).

От значение е дали трудовият договор (осигуряването за безработица) на лицето е прекратен преди 1 януари 2018 г., или след 31 декември 2017 г.:

1. Ако трудовото правоотношение, съответно осигуряването, е прекратено преди 1 януари 2018 г., право на парично обезщетение за безработица има лице, ако за него са внесени или дължими осигурителни вноски във фонд „Безработица“ най-малко 9 месеца през последните 15 месеца преди прекратяване на осигуряването.

2. Ако трудовото правоотношение, съответно осигуряването, е прекратено след 31 декември 2017 г., право на парично обезщетение за безработица има лице, ако за него са внесени или дължими осигурителни вноски във фонд „Безработица“ най-малко 12 месеца през последните 18 месеца преди прекратяване на осигуряването.

Към задължителните предпоставки за получаване на обезщетение за безработица, считано от 01.01.2018 г., спада и изискването лицето да не упражнява трудова дейност, за която да подлежи на задължително осигуряване по КСО или по законодателството на друга държава, с изключение на лицата, които са сключили трудов договор с регистриран земеделски стопанин за извършване на краткотрайна сезонна селскостопанска работа за един ден.

Още от началото на миналата година обезщетението за безработица може да се отпуска и чрез подаване на заявление с квалифициран електронен подпис или с персонален идентификационен код (ПИК) по електронен път. Всяко лице може да получи безплатно от НОИ този ПИК лично или чрез упълномощено лице (снабдено с изрично нотариално пълномощно), без да

е необходимо да се попълва заявление за това.

Следващият нов момент засяга размера на обезщетението за безработица, като считано от 01.01.2018 г. дневното парично обезщетение за безработица е в размер 60 % от среднодневното възнаграждение или среднодневния осигурителен доход, върху който са внесени или дължими осигурителни вноски във фонд „Безработица“ за последните 24 календарни месеца, предхождащи месеца на прекратяване на осигуряването, и не може да бъде по-малко от минималния и по-голямо от максималния дневен размер на обезщетението за безработица. Минималният и максималният дневен размер на обезщетението за безработица се определят ежегодно със Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване.

Обезщетението за безработица се изплаща ежемесечно (на 15 число) през месеца, следващ този, за който се дължи, за срок, определен според продължителността на осигурителния стаж, по време на който лицата са били осигурени за безработица, за времето след 31.12.2001 г., както следва:

Осигурителен стаж с осигуряване за безработица за времето след 31.12.2001 г. (години)	Период за изплащане на обезщетението за безработица (месеци)
до 3 г.	4
от 3 г. и едни ден до 7 г.	6
от 7 г. и един ден до 11 г.	8
от 11 г. и един ден до 15 г.	10
над 15 г.	12

Друг нов момент е, че лицата, наети на работа на непълно работно време в срока за изплащане на паричното обезщетение и получаващи възнаграждение по-малко от минималната работна заплата, установе-

на за страната, получават обезщетение за безработица в размер 50 % от полагащото им се парично обезщетение за оставащия период на изплащането. При отпадане на основанията за получаване на намален размер на обезщетението за безработица изплащането на обезщетението в пълен размер се възстановява за оставащия период на изплащане, намален с периода, през който е получавано обезщетението.

Още една промяна е, че при определяне на срока за изплащане на обезщетението за безработица вече се взема предвид само времето:

- през което лицата са осигурени за безработица само след 1 януари 2002 г.;

- зачетено въз основа на документ, удостоверяващ осигурителен стаж, придобит по законодателството на държава, с която Република България има международен договор в областта на социалното осигуряване.

Ако по време на получаване на паричното обезщетение за безработица лицето започне да упражнява трудова дейност - основание за задължително осигуряване по чл. 4 от КСО, която обаче бъде преустановена след по-малко от 12 месеца, изплащането на паричното обезщетение за безработица се възстановява за оставащия към датата на прекратяването период, ако регистрацията на лицето в Бюрото по труда е направена в срок 7 работни дни от прекратяване на трудовата дейност. Ако регистрацията е направена след този срок по неуважителни причини, изплащането на паричното обезщетение за безработица се възстановява от датата на новата регистрация за оставащия към датата на прекратяването период, намален със закъснението.

Справка: чл. 54 а, чл. 54 б, чл. 54 в, чл. 54 г, чл. 54 д, чл. 54 е от КСО; чл. 114 а от Кодекса на труда; Наредба за отпускане и изплащане на паричните обезщетения за безработица.

Кирил ОБРЕШКОВ
юрис при ФСОГСП

75 години Природен парк „Златни пясъци“

Зелената огърлица на Варна

Посетителски и информационен център и администрация на парка и Посетителски център в м. Аладжа манастир

Природният парк „Златни пясъци“ - Варна, е един от единадесетте природни парка в България на Изпълнителната агенция по горите. Той е най-малкият (13.2 км²) и е вторият, обявен в страната след Народен парк (днес Природен парк) „Витоша“ (1934 г.).

Идеята за създаването на парка е документирана още през 1915 г., но се превръща в реалност през далечната 1943 г., на 3 февруари, когато с постановление на Министерството на земеделието и държавните имоти част от Държавната гора „Хачука“ на площ 2.4 км² е обявена за Народен парк „Златни пясъци“. Целта при създаването на парка е запазване и защита на ценни растителни и животински съобщества и характерни ландшафти.

Въпреки неголямата си площ, паркът има изключително разнообразен релеф - хълмист и пресечен, свлачищен и труднопроходим, с типични микроландшафти и стръмни била, които се спускат към морето. Релефът в съчетание с климата, попадащ в континентално-средиземноморската климатична област, обуславят наличието на множество растителни и животински видове, събрани на сравнително малка територия.

Дървесна растителност покрива 90 % от площта на парка. Гората е формирана от дървесни видове, характерни за ниските части на България - цер, блаун, космат дъб, келяв габър и други. Във влажните зони се срещат различни видове лиани, а в доловете, където се задържа вода през лятото, типичните за региона широколистни гори отстъпват място на гори от лонгозен тип. Като най-голям горски масив по Северното Черноморие ПП „Златни пясъци“ съхранява местообитания на диви животни, влечуги и земноводни. Птичето царство е представено от 80 вида, сред които най-многочислени са пойните.

Някога първият крайморски парк в България стигал до морския бряг и едва 13 години след официалното му признаване започва с изграждането на курорта „Златни пясъци“, където днес почиват туристи от цял свят. Тогава обаче още никой не знаел, че именно там ще бъде изграден един от нашите световнопризнати курортни комплекси. През годините курортът и паркът се развиват паралелно, но постепенно урбанизацията на територията довежда до изгубване на облика

Екофестивал „Златна есен“

на защитена територия на крайморската част. До 1979 г. курортът е част от парка, но след това с разширението му на север - до с. Кранево, в територията му не са включени площите, заемани от курортния комплекс. По този начин морската част на парка е отнета. Така се получило едно име с две значения - това на курорта и на Природния парк.

Дирекцията на ПП „Златни пясъци“ разполага с два посетителско-информационни центъра. Първият се намира на пътя Варна - Кранево, а вторият е в района на Аладжа манастир. Новият информационен център „Аладжа манастир“ е изграден по проект, финансиран от Оперативна програма „Околна среда“. В него е оформен видеоцентър, който разполага с монитори, които дават възможност да се прави мониторинг на туристическия поток, да се отчитат нарушенията на територията на парка и да се наблюдава биоразнообразието му. На територията на ПП „Златни пясъци“ са монтирани седем видеокамери, които са свързани с видеоцентъра

Зелен градски лагер „Учим за гората“

и предават информация в реално време. Това е модерен начин за ранно предизвестяване на пожари, браконьерства и нарушения, като се има предвид, че ежегодно паркът е посещаван от над 30 000 души.

Варненци и гости на града много обичат мястото, защото е близо и много удобно за пикник сред природата. Немските туристи са най-многобройни, но има групи от Украйна, Холандия, Франция, Румъния. Туристите няма как да скучаят, защото палитрата от услуги, която се предлага, е богата. Те могат да избират между фотосафари, обиколка по вело-маршрут, организиране на палаткови лагери, зелени училища, специализирани маршрути за деца и хора с увреждания и водачество с

професионален гид по някой от маршрутите.

В областта на образованието Дирекцията на Природния парк работи по програмите „Приятели на Парк „Златни пясъци“, „Екоучилище“ и „Учим за гората“.

Програмата „Приятели на Парк „Златни пясъци“, включваща уроци в клас и практики сред природата, е насочена към деца, живеещи в градска среда, откъснати от прекия контакт с природата.

Програмата за екоучилища цели повишаване на информираността на учениците по темите „Опазване на околната среда“ и „Устойчиво развитие“ посредством работа в клас. Тази програма предлага една интегрирана система за екологично управление на училищата, която се базира на подхода ISO 14001/EMAS (екологично управление на училищата, съгласно изискванията на международния стандарт ISO 14001/EMAS). Програмата „Екоучилище“ е процес, който подпомага устойчивото развитие на местно равнище и затова учениците са насърчавани да участват и да играят активна роля в практически дейности, водещи до намаляване на вредното въздействие върху околната среда, причинено от училището. По този начин екоучилищата извеждат учебния процес извън класната стая и спомагат за изграждането на отговорно отношение, както в къщи и в училище, така и в общината.

„Учим за гората“ е създадена по предложение на Скандинавските държави и има за цел да отговори на нарастващата необходимост от единна и всеобхватна европейска инициатива, насочена към повишаване на знанията и обогатяване на дейностите, ориентирани към гората. Седалището на Европейската координация на „Учим за гората“ е в Дания, а в България тя се ръководи от Българско движение „Син флаг“. Координатор на програмата за Варна е ДПП „Златни пясъци“. Амбицията на Българско движение „Син флаг“ е да акцентира върху гората с цел по-голямо внимание на значението и проблемите. Програмата цели създаване на система за международен обмен между училища, учители и ученици в европейските страни по въпросите, засягащи гората и горските ресурси. Тя фокусира вниманието върху гората като учебно средство на открито, разглежда я като екологичен ресурс за индивида и за обществото.

Програма „Учим за гората“ разчита на знанията за гората при решаването на задачи, свързани с опазването на околната среда, дори и в международен мащаб, защото където и да се намираме, гората често е във фокуса на екологичните проблеми.

Идеята на програмата използва принципа, че гората представлява отличен широкодостъпен „учебник“, който не ни коства нищо, търси опита и професионалната експертна помощ на свързаните с гората сфери на икономиката. Проектът предлага придобиване на опит сред природата, изграждане на методика за работа, практически занимания, опознаване на културно-историческото наследство, стимулира и развива творческия и критичния начин на мислене на учениците по проблемите, свързани с опазването на гората.

На територията на ПП „Златни пясъци“ са разработени пет туристически и четири специализирани маршрута, които представят биологичното и ландшафтното разнообразие. По протежението на маршрутите са разположени кътове за отдих - навеси и бележки с пейки, маси и огнища в близост до старинни чешми. Погледни места разкриват панорамни гледки към морето, парка и курортния комплекс.

За своя 75-годишен юбилей ДПП „Златни пясъци“ предвижда през цялата 2018 г. да се проведат много мероприятия. Те включват тържествено отбелязване на годишнината съвместно с учебните заведения, носители на приза „Зелен флаг“, Национален екофестивал „Златна есен“ в ПП „Златни пясъци“, концерт с участие на деца, ученици и приятели на парка, Великденски събор съвместно с Туристическото дружество „Родни Балкани“, регионални и национални работни срещи с екоучилища, Художествен пленер и изложба с произведенията на художниците, участвали в пленера, Ден на отворените врати в ПП „Златни пясъци“, Национална научно-практическа конференция „Природен парк „Златни пясъци“ - зелената огърлица на град Варна“ и издаване на сборник с доклади.

Инж. Юлия ТУМБАРКОВА
директор на ДПП „Златни пясъци“